

**EL LLIBRE
DE LA SETMANA**

La gràcia frenètica i heterodoxa de Francesc Trabal

PERFIL

NASCUT A SABADELL EL 1899, FRANCESC TRABAL VA COMBINAR EL PERIODISME, L'ACTIVISME CULTURAL I LA LITERATURA. QUADERNS CREMA APLEGA ARA QUATRE DE LES SEVES MILLORS NOVEL·LES EN UN VOLUM

PERE ANTONI PONS

La idea de Quaderns Crema és excel·lent: posar a l'abast dels lectors, en un parell de volums, sis de les vuit novel·les del narrador i periodista Francesc Trabal (1899-1957), un dels espècimens més singulars de la generació d'escriptors que durant els anys 20 i 30 del segle passat es van proposar d'homologar la cultura catalana amb la cultura europea del moment. Ell i els seus companys de la Colla de Sabadell van fer aquell intent amb una actitud desenfadada i impetuosa, i des d'una concepció festivament heterodoxa, cosmopolita i provocadora de la creativitat. Eren, en fi, uns moderns, i els agradava ser-ho.

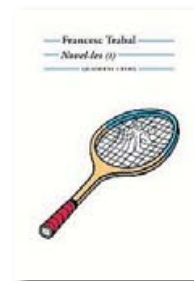
Tot i que aquest volum inicial inclou les obres més de joventut de l'autor, seria una injustícia simpli-

ficadora creure que només és un tastet per anar fent boca a l'espera del segon volum, que sortirà l'any vinent i inclourà *Vals* (1936), la seva obra més coneguda, i *Temperatura* (1947). Es miri per on es miri, un volum format per *L'home que es va perdre* (1929), *Quo vadis, Sánchez?* (1931), *Era una dona com les altres* (1932) i *Hi ha homes que ploren perquè el sol es pon* (1933) és més que un tastet: és un àpat en tota regla, peculiaríssim i suculent.

Atac a les convencions socials

A l'hora de buscar característiques i idees compartides a les quatre novel·les aquí reunides, cal assenyalar d'entrada la crítica a les convencions de la societat burgesa de l'època. Aquesta crítica adopta tons i formes molt diferents. De vegades és explícita i està executada amb ànim rebentaire, com a *L'home que es va perdre* i a *Quo vadis, Sánchez?*, i de vegades és més subtil o implícita, més continguda i convencional, com a *Era una dona com les altres* i a *Hi ha homes que ploren perquè el sol es pon*. Pel que fa a les influències, es pot dir que les dues primeres obres beuen de l'humor desbaratat, de l'absurd existencial i de les gosadies formals i de sentit pròpies de les avantguardes de principis del segle XX –no és casual que l'home que es perd es digui Picàbia– i, en canvi, les dues darreres són més clàssicament dramàtiques i, fins i tot, adopten un aire de novel·la psicològica –amb el benentès que no es prenen del tot seriosament a si mateixes.

Argumentalment, les quatre novel·les tenen en comú el fet d'estar protagonitzades per homes insatisfets, atabalats per un desfici extra-

NOVEL·LES FRANCESC TRABAL QUADERNS CREMA 416 PÀG. / 22 €

vagant o frenètic. Aquest desfici sol tenir l'origen en un desgany sentimental. Però el que compta no és allò que el motiva, sinó el desgavell que provoca a les seves vides. A *L'home que es va perdre*, el protagonista emprèn el delirant projecte de perdre-ho tot (en un sentit dadaiista absolutament inversemblant). A *Quo vadis, Sánchez?*, la novel·la que ofereix una lectura anticlassista més òbvia, el desig per una dona inabastable ofega el protagonista en un remolí grotesc de ridiculeses. A *Era una dona com les altres*, un personatge femení inefable desborda de fascinació tot aquell que la tracta. I a *Hi ha homes que ploren perquè el sol es pon*, un marit gris i sentimental perd el cap per una cambra del seu servei, cosa que converteix el seu dia a dia en capítols d'un melodrama. Tot això, Trabal sol narrar-ho amb una jocositat intel·ligent i una mica ingènua.

Segurament és just dir que aquestes novel·les són l'obra d'un escriptor en formació, que encara està aprenent l'ofici i ha de decidir quina mena de novel·lista vol ser. El Trabal que escriu aquestes novel·les no és ni un estilista –la prosa li surt atropellada i sovint se li amuntega– ni és un fabulador innat –els arguments són descordats i se li escapen de les mans, cosa que no el preocupa–; així i tot, en els millors passatges la seva prosa és veloç i eficaç com un aler balcànic llançant triples, i les seves històries tenen una gràcia descordada molt refrescant. A més, la nostra modernitat –descreguda, irònica, exagerada– no difereix gaire de la de Trabal. És per això que, a pesar de tot, la seva literatura ens resulta, per dir-ho amb un adjectiu que ell fa servir, “ultraatraient”. ♦♦

LES QUATRE NOVEL·LES TENEN EN COMÚ EL FET D'ESTAR PROTAGONITZADES PER HOMES INSATISFETS, ATABALATS PER UN DESFICI EXTRA-VAGANT O FRENÈTIC

QUADERNS CREMA

La vida és una caserna

JOAN GARI

Joan-Daniel Bezsonoff va publicant, des d'*Una educació francesa* (L'Avenç, 2009), unes memòries

fragmentades en còmodes fascicles. Si en aquest títol –o potser ja a *Els taxistes del tsar* (Empúries, 2007), on al·ludia a la seua ascendència familiar d'origen rus– ens explicava les seues vivències en el sistema escolar francès, successius títols han anat construint una mena d'autobiografia calidoscòpica, sempre personalíssima. A *Un país de butxaca* (Empúries, 2010) fa una evocació sentimental i preciosista dels records lligats a la figura del seu padri Jean. Com he explicat en

un altre lloc, anomena *padri*, òbviament, el seu avi, com en tants altres llocs del nostre domini lingüístic. Per als nord-catalans de la seua generació, el català és la llengua dels avis. Amb el seu pare parlava francès. La relació paternofilial, a més, no sembla especialment franca, i això ressalta la complicitat amb l'avi Jean, i també amb l'àvia Lucienne, per a qui els autèntics catalans són els de França (els de més avall dels Pirineus són simplement “espanyols”).

Posteriorment, a *Les meues universitats* (L'Avenç, 2012), l'autor evocava la Khâgne i l'Hypokhâgne (els cur-

sos preparatoris per als estudis d'humanitats), cursats al Liceu Masséna de Niça, a l'època en què ell era un jovenàs atent a conèixer les dones, les llengües i les ciutats.

Ara, finalment, *El fill del coronel* ens proporciona un mos de la vida que duia Bezsonoff mentre feia el servei militar al país més jacobí del món (allà on el jacobinisme té el prestigi inviolat de la cultura i la política republicanes). Qualsevol maó serveix per construir aquest edifici: les anècdotes hilarants, les coneixences personals, els llibres llegits a l'època... Els trajectes en metro o

EL FILL DEL CORONEL JOAN-DANIEL BEZSONOFF L'AVENÇ 128 PÀG. / 14 €

en tren podien fer-se més o menys llargs segons la lectura triada: Gazi-el (*Tots els camins duen a Roma*) els feia curts; Josep Pous i Pagès (*La vida i la mort d'en Jordi Fraguinals*), llargs. París, llavors –i, més concretament, Montparnasse–, podia ser una excusa per trobar postals interessants de Samantha Fox. I a calcs militars, al final, s'hi està prou bé, perquè l'exèrcit francès és un exèrcit com cal, sense tradició colpista, i alguns dels seus membres tenien una cultura remarcable.

Bezsonoff té la gràcia de fer creure, a través del seu estil assaonat, que la vida és com una caserna: una successió de bells gestos d'amistat viril, grans coneixences femenines, anècdotes simpàtiques i merdes com un piano. I ja pot ben bé ser així. ♦♦